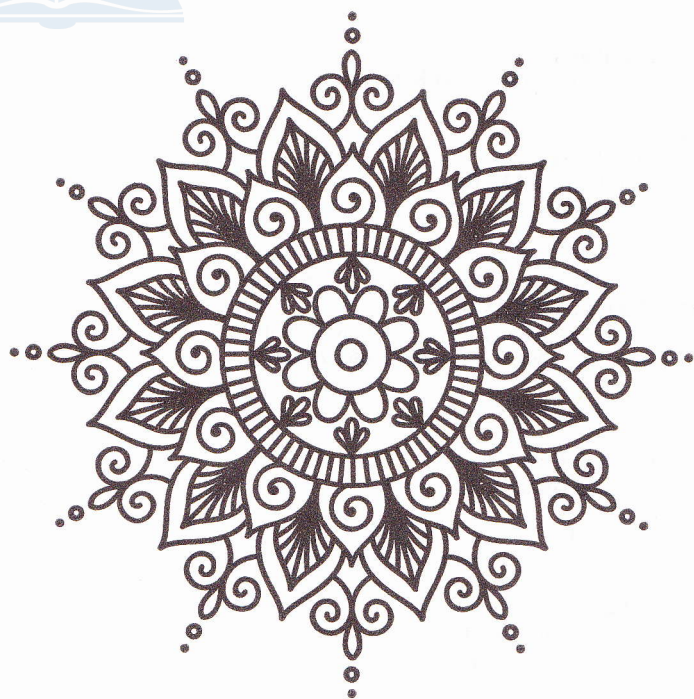

SHANTARAM

GREGORY DAVID
ROBERTS

Traducere din limba engleză și note de
Raluca și Christian Tănăsescu

AI

Partea întâi

1

Mi-a luat mult timp și am străbătut aproape întreaga lume până am aflat ceea ce știu acum despre dragoste, despre destin, despre alegerile pe care le facem, însă esența acestor lucruri m-a lovit într-o clipă, în timp ce eram înlănțuit de un zid și torturat. Printre urletele din mintea mea, mi-am dat seama cumva că până și cuprins de acea drăcească stare înlănțuită, de acea lipsă de speranță, eram încă liber: liber să-i urăsc pe oamenii care mă torturau sau să-i iert. Știu, poate nu pare mare lucru. Însă atunci când tresari spintecat de mușcăturile lanțurilor, când asta este tot ce ai, acea libertate pare să fie un univers de posibilități. Iar alegerea pe care o faci, între a urî și a ierta, poate deveni povestea vieții tale.

A mea este lungă și ticsită. Eram un revoluționar care își pierduse idealurile în heroină, un filosof care își pierduse integritatea în nelegiuiri și un poet care își pierduse sufletul într-o închisoare de maximă securitate. Când am evadat din acea închisoare, sărind peste zidul din față, printre două turnuri de pază, am devenit cel mai căutat om din țara mea. Norocul a fugit cu mine și m-a însoțit în toată lumea, până în India, unde am intrat în rândurile mafiei din Bombay. Am fost traficant de arme, contrabandist și falsificator. Am fost legat în lanțuri pe trei continente, bătut, înjunghiat, înfometat. M-am dus la război. Am stat în bătaia puștilor dușmanilor. Și am supraviețuit, în timp ce alții din jurul meu au murit. Mulți erau mai buni decât mine: oameni mai buni, a căror viață a fost năruită de greșeli și irosită de clipa blestemată a dragostei, a indiferenței sau a urii altcuiva. Iar eu i-am îngropat pe prea mulți dintre ei și le-am plâns poveștile și viețile în propria-mi viață.

Însă povestea mea nu începe cu ei sau cu mafia: ea se întoarce la prima mea zi în Bombay. Soarta m-a mânat aici. Norocul a făcut cărțile care m-au condus la Karla Saaranen. Iar eu am început să-mi joc cartea din primul moment în care am privit în ochii ei verzi. Așa începe această poveste, ca toate celelalte – cu o femeie, un oraș și un dram de noroc.

Primul lucru pe care l-am observat în Bombay, în prima mea zi în acest oraș, a fost mirosul deosebit al aerului. L-am simțit înainte să aud ori să văd ceva despre India, chiar și când am mers de-a lungul coridorului care lega avionul de aeroport, ca un cordon ombilical. Acel miros m-a încântat din primele clipe petrecute în Bombay, fugit din închisoare și nou în lumea largă, însă nu am putut să îl identific. Acum știu că era mirosul dulceag și transpirat al speranței, opusul urii; și, în același timp, aroma acră și înăbușitoare a lăcomiei, opusul mirosului iubirii. Era mirosul zeilor, demonilor, imperiilor și civilizațiilor care înfloresc și decad. Era mirosul pielii albastre a mării care se simte oriunde te-ai afla în Island City și mirosul metalic de sânge al mitralierelor. Miroseau agitația, somnul și risipa a mai mult de șaizeci de milioane de animale, mai mult de jumătate fiind oameni și șobolani. Mirosea a inimi frânte, a luptă pentru supraviețuire, a eșecuri și iubiri care ne fac mai curajoși. Mirosea a zece mii de restaurante, a cinci mii de temple, altare, biserici și moschei, a o sută de bazaruri care vând numai parfumuri, condimente, tămâie și flori proaspăt tăiate. Karla l-a numit odată cel mai urât miros frumos din lume, și bineînțeles că avea dreptate, așa cum avea dreptate în legătură cu toate lucrurile. Însă acum, ori de câte ori mă întorc în Bombay, am acel sentiment *dintâi* al orașului – acel miros, mai presus de toate – care îmi urează bun venit și îmi spune că am ajuns acasă.

Următorul lucru pe care l-am observat a fost căldura. La nici cinci minute după aerul condiționat din avion, stând la cozile din aeroport, hainele îmi atârnav pline de sudoare. Inima îmi palpita sub tirania noii clime. Fiecare răsuflare era o mică victorie furioasă. Am descoperit mai târziu că sudoarea junglei nu se oprește niciodată, pentru că arșița umedă stăruie și ziua, și noaptea. Această umezeală înecăcioasă ne face pe toți cei din Bombay asemenea unor amfibieni ce respiră apa din aer; înveți să trăiești cu ea și să-ți placă, sau pleci.

Apoi erau oamenii. Asamezi, jați, punjabieni; cei din Rajasthan, Bengal și Tamil Nadu; cei din Pushkar, Cochin și Konarak; casta războinicilor, a brahmanilor, a intangibililor; hinduși, musulmani, creștini, budiști, persani zoroastrieni, jainiști, animiști; piei albe și negre, ochi verzi, căprui-aurii și negri; toate feluritele chipuri și forme ale acelei extravagante diversități, acea incomparabilă frumusețe numită India.

Toate acele milioane de ființe și lucruri din Bombay. Cei mai buni prieteni ai traficantului sunt *catârul* și *cămila*. Catârii sunt cei care trec singuri marfa de contrabandă prin punctele de control de la frontieră. Cămilele sunt turiștii neștiutori care îi ajută pe contrabandiști să treacă granița. Pentru a se camufla mai bine, atunci când folosesc pașapoarte sau alte acte de identitate false, contrabandiștii se insinuează printre tovarășele lor

de călătorie, cămilele, care îi trec, în siguranță și fără să întâmpine vreo rezistență, prin punctele de control din aeroporturi sau de la frontiere, fără ca cineva să își dea seama.

Dar pe-atunci încă nu știam toate astea. Am învățat arta contrabandei mult mai târziu, după ani de zile. La prima mea călătorie în India m-am bazat, pur și simplu pe instinct, singura marfă pe care o introduceam ilegal fiind *eu însumi*, eu și libertatea mea hăituită, fragilă. Călătoream cu un pașaport neo-zeelandez în care înlocuisem fotografia originală cu a mea. Făcusem eu însumi manevra, și era departe de a fi una perfectă. Eram sigur că ar fi trecut prin orice verificare de rutină, dar știam că dacă ar fi stârnit cea mai mică suspiciune și s-ar fi cerut verificări la Înaltul Comisariat al Noii Zeelande ar fi fost identificat rapid ca fals. În timpul zborului de la Auckland în India am tot umblat prin avion în căutarea grupului potrivit de neo-zeelandezi. Am găsit o mică gașcă de studenți care făceau a doua călătorie spre subcontinent. Rugându-i să-mi împărtășească din experiența lor în India și să-mi vândă câteva ponturi bune de știut ca turist în zonă, am legat o firavă relație care ne-a adus împreună la punctele de control din aeroport. Toți funcționarii indieni pe la care am trecut au presupus că și eu călătoream împreună cu grupul acela voios și inocent, așa că verificarea a fost doar una de rutină.

Apoi mi-am văzut singur de drum, strecurându-mă prin îmbulzeală până la soarele izbitor și înțepător din afara aeroportului, beat de bucuria evadării: încă un zid escaladat, o altă graniță traversată, altă zi și altă noapte în care să fug și să mă ascund. Evadasem din închisoare cu aproape doi ani în urmă, dar în viața de fugar chestia e că trebuie să evadezi în permanență, zi și noapte. Și, cu toate că nu ești complet liber, de fapt niciodată complet liber, există speranța și emoția înfricoșată în fața noului: un nou pașaport, o nouă țară, noi riduri de groază întipărite pe fața mea tânără, sub ochii cenușii. Stăteam acolo în mijlocul străzii forfotind de lume, sub strachina sinilie și dogorătoare a cerului din Bombay, iar inima mi-era la fel de curată și de însetată de promisiuni ca o dimineață bătută de musonul proaspăt în grădinile din Malabar.

— Domnule, domnule! se auzi o voce de undeva din spatele meu.

O mână mi-a înșfăcat brațul. M-am oprit. Mi-am încordat toți mușchii trupului, gata de luptă și mi-am înghițit frica. „Nu fugi! Nu intra în panică!” M-am întors.

Un om scund, îmbrăcat într-o uniformă maronie jechoasă, cărând într-o mână chitara mea. Dar ce zic scund, era un mărunțel, un pitic, cu un cap imens și cu acea inocență uluită tipică sindromului Down întipărită pe chip. Mi-a întins chitara.

— Muzica dumneavoastră, domnule! V-ați pierdut muzica, nu-i așa?

Era într-adevăr chitara mea. Mi-am dat seama pe loc că trebuie s-o fi uitat lângă banda care aducea bagajele. Când am surâs, arătându-mi ușurarea și surprinderea, omul mi-a rânjit la rândul lui cu acea sinceritate perfectă de care ne temem cu toții și pe care o numim prostie. Mi-a dat chitara și am putut să observ astfel că avea degetele mâinii prinse între ele de o membrană. Am scos câteva bancnote din buzunar și i le-am întins, dar el s-a dat înapoi, șontăcâind pe picioarele groase.

— Fără bani. Suntem aici doar ca să fim de ajutor, domnule. Bine ați venit la India! mai zise, și dispăru lipăind prin pădurea de trupuri care ocupa drumul.

Mi-am luat un bilet până în oraș, cu Linia Auto a Veteranilor, autobuzele conduse de foști militari din armata indiană. M-am uitat cum mi-au luat rucsacul și geanta de voiaj și mi le-au trântit cu o precizie și o violență nonșalante sus pe capotă, peste mormanul de bagaje, și m-am hotărât să-mi țin chitara în brațe. Mi-am găsit un loc pe bancheta din spate, unde s-au mai așezat doi pasageri pletuși. Autobuzul s-a umplut rapid cu indieni și străini, majoritatea oameni tineri, care călătoreau la prețuri cât mai mici.

Când autobuzul a fost aproape plin, șoferul s-a întors în scaun, s-a încruntat amenințător la noi, scuișând un jet roșu-aprins de flegmă plină de betel¹ prin ușa deschisă, și ne-a anunțat plecarea iminentă:

— *Thik hain, challo!*²

Motorul a început să huruie, intră în viteză cu un geamăt și un bufnet, după care am luat-o din loc cu o viteză alarmantă prin mulțimea de hamali și pietoni care se ridicau într-un picior, țâșneau sau făceau repede un pas într-o parte, ferindu-se doar câțiva milimetri. Controlorul nostru, rămas pe treapta de jos, îi înjura cu o dușmănie măiastră.

Drumul de la aeroport în oraș a început cu o porțiune de autostradă largă, modernă, mărginită de șiruri de copaci și arbuști. Semăna foarte mult cu decorul ordonat, pragmatic, din jurul aeroportului din orașul meu – Melbourne. Aceste priveliști familiare mi-au indus o stare de toropeală și relaxare destrămată violent de o bruscă îngustare a drumului, de parcă efectul fusese calculat. Căci, în vreme ce copacii dispăreau de pe margini, prima imagine a mahalalelor, apărută tocmai când multele benzi ale autostrăzii se uneau într-una singură, mi-a străpuns inima cu gheare de rușine.

Asemenea unor dune maronii și negre, hectarele de mahalale se întindeau de la marginea șoselei până la orizontul pe care îl podideau cu miraje mânăjite de căldură. Aceste adăposturi chinuite erau încropite din

¹ Cunoscută și sub numele de *Piper betle*, betelul este o plantă agățătoare pe care indienii o consideră sacră. Foile proaspete au un gust picant și în Asia sunt consumate zilnic.

² „Foarte bine, să mergem!” (hindi în original).

zdrențe, resturi de plastic și hârtie, din rogojini de trestie și bețe de bambus. Cocioabele se rezemau una în alta, separate de alei foarte înguste șerpuint de-a valma. Nimic din aceste întinderi imense nu se ridica prea mult peste un stat de om.

Părea imposibil ca un aeroport modern, plin de călători prosperi și cu țeluri precise, să se afle la numai câțiva kilometri de acele vise zdrobite, din care rămăsese numai cenușa. Prima impresie a fost că acolo avusese loc o catastrofă și că acele mahalale fuseseră de fapt taberele de refugiați rezervate supraviețuitorilor nesiguri pe picioare. Și într-adevăr, după cum am aflat câteva luni mai târziu, locuitorii mahalalelor chiar *erau* supraviețuitori, dar catastrofele care îi goniseră până acolo din satele lor de baștină erau sărăcia, foametea și vărsările de sânge. Cinci mii de noi asemenea supraviețuitori soseau în oraș în fiecare săptămână, săptămână de săptămână, an de an.

Pe măsură ce kilometrii zburau pe lângă noi, iar sutele de oameni din acele mahalale deveneau mii, apoi zeci de mii, sufletul mi se zvârcolea. Mă simțeam pângărit de propria sănătate și de banii pe care îi aveam în buzunare. Dacă o simți în vreun fel, e o milă absolut sfâșietoare, sentimentul pe care îl trăiești atunci când te întâlnești prima dată cu nenorociții planetei. Jefuisem bănci, vândusem droguri și mă bătuseră gardienii până îmi rupseră oasele. Fusesem înjunghiat, și înjunghiasem la rândul meu. Evadasem dintr-o închisoare dură plină de duri – sărind peste zidul din față. Și totuși, acea primă întâlnire cu sărăcia cruntă a mahalalei, inimă frântă lângă inimă frântă până în zare, pur și simplu îmi străpungea ochii. Pentru un răstimp, am continuat să primesc acele pumnale în plin.

Apoi, tăciunii mocniți ai rușinii și vinei s-au transformat în furie, devenind mânia cu pumnii încheștați în fața unei asemenea nedreptăți crunte: „Ce fel de guvern“, mă gândeam, „ce fel de sistem poate să tolereze atâta suferință?“

Mahalalele au continuat, kilometru după kilometru, întrerupte doar de contrastul teribil al sediilor de firme prospere și al blocurilor de locuințe învelite în mușchi și iederă, în care stăteau cei relativ înstăriți. Dar mahalalele nu se terminau acolo, iar în cele din urmă omniprezența lor mi-a tocit toată mila mea de străin. În schimb, m-a cuprins uimirea. Am început să mă uit dincolo de imensitatea acelor mahalale, și am văzut oamenii care trăiau în ele. O femeie se aplecase și își peria psalmul de satin negru al pletelor. Alta își îmbăia copiii turnând peste ei apă dintr-un vas de alamă. Un bărbat trăgea după el trei capre cu panglici la gât. Altul se bărbiera la o oglindă crăpată. Copii care se jucau peste tot. Bărbați cărând apă cu găleata. Unii reparau câte o colibă. Și, oriunde mă uitam, oamenii zâmbeau și râdeau.

Autobuzul s-a oprit într-o zonă cu trafic încâlcit, iar dintr-una din colibe de sub fereastra mea s-a ivit un om. Era străin, la fel de palid la față

ca oricare dintre nou-veniții din autobuz, dar îmbrăcat doar cu o fâșie de bumbac cu modele de hibiscus, pe care și-o înfășurase în jurul trupului.

S-a întins, a căscat și s-a scărpinat nepăsător pe burta goală. Atât pe chipul lui, cât și în postura pe care o luase, era o anumită placiditate definitivă, bovină. M-am pomenit că-i invidiez mulțumirea, surâsurile și salutările pe care le primea de la un grup de oameni care treceau pe lângă el către drumul principal.

Autobuzul a pornit iarăși la drum cu o smucitură și curând l-am pierdut pe om din priviri. Dar imaginea lui mi-a schimbat total atitudinea față de mahalale. Faptul că îl văzusem acolo, un om la fel de străin față de locul respectiv ca și mine, m-a făcut să îmi închipui cum aș fi fost eu în acea lume. Ceea ce păruse inimaginabil de ciudat și de străin de experiența mea de până atunci a devenit dintr-odată posibil, de înțeles și, în cele din urmă, fascinant.

M-am uitat apoi la toți acei oameni și am observat cât de *ocupați* puteau fi – câtă activitate și câtă energie le caracteriza viețile. Scurtele prilejuri în care puteam zări câte ceva din interiorul colibelor mi-au dezvăluit uluitoarea curățenie a sărăciei – dușumele impecabile și vase metalice strălucind de curățenie și așezate frumos unul peste altul. Și, în cele din urmă, am observat ce ar fi trebuit să văd din prima cât de frumoși erau: femeile înfășurate în roșu-aprins, albastru și auriu; femeile pășind desculțe prin mizeria încâlcită a mahalalei, cu grație răbdătoare, eterică; frumusețea virilă a bărbaților cu dinți albi și ochi migdalați; și camaraderia afectuoasă a copiilor cu mădulare zvelte, mulți dintre ei cărându-și frații și surorile mai mici pe umerii firavi. Și astfel, la o jumătate de oră după ce începusem călătoria mea cu autobuzul, am zâmbit pentru prima oară.

— Nu-i foarte atrăgător, spuse tânărul de lângă mine, privind și el pe fereastră.

Era canadian, după cum anunța petecul în formă de frunză de arțar de pe geaca lui. Înalt și robust, ochi deschiși la culoare, plete castanii până la umăr. Tovarășul lui părea a fi o versiune mai scundă și mai îndesată – purtau chiar blugi spălăciți, identici, același tip de sandale și același model de geacă, din pânză.

— Poftim?

— Sunteți pentru prima oară aici? Întrebă el, iar eu dădui din cap. Așa mi-am și închipuit. Nu vă îngrijorați. De aici încolo o să arate ceva mai bine. Mai puține mahalalele și alte chestii de-astea. Dar altfel, nu e foarte bine nicăieri în Bombay. Asta-i cel mai jegos oraș din toată India, puteți să mă credeți pe cuvânt.

— Ai dreptate, încuviință tipul mai scund.

— Însă de aici încolo o să vedeți câteva temple frumoase și câteva clădiri englezești care arată bine – lei din piatră, stâlpi de iluminat din alamă,

chestii de-astea. Numai că nu asta e India. Adevărata Indie se află în apropierea munților Himalaya, la Manali sau în Varanasi, orașul sfânt, sau în jos, pe malul oceanului, la Kerala. Trebuie să ieșiți din oraș pentru a găsi adevărata Indie.

— Și unde mergeți voi?

— Ne ducem să stăm la un *ashram*³, spuse prietenul lui. Este condus de cei din familia Rajneeshi, la Poona. Cel mai bun ashram din țară.

Cele două perechi de ochi albaștri se holbară la mine cu dezaprobare vagă, aproape acuzatoare, specifică celor convinși că au găsit calea spre adevăr.

— Vă cazați?

— Poftim?

— Vă luați cameră sau doar treceți prin Bombay azi?

— Nu știu, răspunsei întorcându-mă și uitându-mă din nou pe fereastră. Era adevărat: nu știam dacă vreau să mai stau în Bombay o vreme sau să îmi continui călătoria spre... undeva. Nu știam și nici nu avea prea mare importanță pentru mine. În acel moment eram ceea ce Karla numea odată „cel mai periculos animal din lume“: un bărbat curajos, puternic, fără niciun fel de plan.

— Nu prea am niciun plan. Dar cred că voi mai rămâne o vreme în Bombay.

— Ei bine, noi o să rămânem aici peste noapte și vom pleca mâine cu trenul. Putem împărți o cameră dacă vreți. Este mult mai ieftin dacă împărțim o cameră în trei.

I-am întâlnit privirea sinceră, albastră. „Poate că ar fi mai bine să împart o cameră la început“, mi-am spus. Documentele originale și zâmbetele lor largi vor face ca pașaportul meu fals să scape neobservat. Poate că ar fi mai sigur așa.

— Și este și mult mai sigur, adăugă el.

— Mda, clar, fu de acord prietenul lui.

— Mai sigur? întrebai eu, cu falsă nonșalanță.

Autobuzul se mișca și mai încet de-a lungul străzilor înguste, mărginite de clădiri cu trei sau patru etaje. Traficul gălgâia de-a lungul străzilor, cu o eficiență uimitoare și misterioasă – un dans frenetic de autobuze, camioane, biciclete, mașini, căruțe trase de boi, scutere și oameni. Geamurile deschise ale autobuzului nostru ponosit ne lăsau să simțim mirosurile de condimente, parfumuri, gaze de eșapament și balegă, într-un amestec aburind, dar deloc neplăcut, și să auzim vocile care se ridicau deasupra murmurului străin al muzicii. La fiecare colț erau lipite afișe uriașe care făceau reclamă

³ O clădire izolată, de cele mai multe ori reședință a unui guru, folosită pentru reculegere religioasă sau educație hinduistă.

filmelor indiene. Culorile țipătoare ale afișelor se perindau pe dinapoia feței bronzate a canadianului înalt.

— A, cum să nu, este mult mai sigur. Aici e Gotham City⁴, omule. Aici, copiii străzii știi mai multe feluri în care să-ți ia banii decât nenorociții din cazinouri.

— E o chestie *urbană*, explică cel scund. Toate orașele sunt la fel. Nu se întâmplă numai aici. E la fel în New York, la Rio și la Paris. Toți sunt necinstiți, toți sunt dezaxați. O chestie *urbană*, înțelegi ce vreau să spun? Mergi prin toată India și o să îți placă la nebunie. E o țară minunată, dar orașele sunt de căcat, ca să zic așa.

— Iar nenorocitele astea de hoteluri sunt la fel, adăugă cel mai înalt. Te pot jefui și dacă stai liniștit în camera ta și fumezi puțină iarbă. Fac înțelegeri cu polițiștii ca să te aresteze și să-ți ia toți banii. Cel mai sigur este să ne strângem mai mulți și să călătorim în grup, crede-mă pe cuvânt.

— Și să ieși din oraș cât mai repede! spuse micuțul. Căcat! Ai văzut?

Autobuzul luă o curbă și intră pe un bulevard larg, mărginit de stânci uriașe care se prăvăleau în marea de culoarea turcoazului. Pe stânci era împrăștiat un pâlc de cocioabe negre, sărăcăcioase, care semănau cu un vas primitiv eșuat la țărm. Cocioabele erau în flăcări.

— Fir-aș *al naibii!* Ia uită-te la *ăsta!* Tipul *se prăjește*, omule! strigă canadianul înalt, arătând cu degetul către un bărbat care alerga spre mare, cu părul și hainele în flăcări. Omul alunecă și căzu între stâncile uriașe. O femeie și un copil îl ajunseră din urmă și înăbușiră flăcările cu mâinile și cu hainele. Alții încercau să stingă focul din cocioabe sau pur și simplu stăteau și priveau cum casele lor șubrede ard până-n temelii.

— Ai văzut? Tipu' ăla s-a dus, îți zic io!

— Ba bine că nu! oftă cel mai scund.

Șoferul autobuzului a încetinit, alături de celelalte mașini pentru a se uita la incendiu, apoi a ambalat motorul și și-a continuat drumul. Niciuna dintre mașinile de pe șoseaua aglomerată nu s-a oprit. M-am întors și m-am uitat pe geamul din spate al autobuzului până ce movițile carbonizate s-au transformat în puncte, iar fumul maroniu, în șoapta unor ruine.

În capătul bulevardului lung, paralel cu marea, am cotit la stânga pe o stradă largă, cu clădiri moderne. Acolo se aflau marile hoteluri, cu portari în livrea care stăteau în spatele marchizelor colorate. În apropierea hotelurilor erau restaurante private, împrejmuite de grădini. Razele soarelui străluceau pe fațadele lustruite din sticlă și alamă ale birourilor liniilor aeriene sau ale altor companii. Dughenele de pe stradă se adăposteau de strălucirea dimineții sub umbrele largi. Indienii care treceau pe acolo purtau pantofi

⁴ Oraș fictiv din benzile desenate, reședință a legendarului personaj Batman.

închiși și costume occidentale, iar femeile erau îmbrăcate în mătăsuri fine. Toți păreau să aibă treburi foarte importante și erau foarte serioși, iar expresia de pe fața lor rămânea la fel de serioasă și când intrau sau ieșeau din marile clădiri de birouri.

Contrastul dintre familiar și ieșit din comun se putea simți la tot pasul. O căruță trasă de bivoli se oprise la semafor, lângă o mașină sport modernă. Un bărbat se așezase pe vine, la adăpostul discret al unei antene parabolice, pentru a se ușura. O stivuitoare electrică descărca marfă dintr-o străveche căruță din lemn. Impresia de corvoadă, de lucru ineputabil, de trecut scurs intact prin barierele timpului, către propriul viitor. Îmi plăcea.

— Aproape că am ajuns, spuse însoțitorul meu. Centrul e la doar câțiva pași. Nu e tocmai ce am numi noi centru de afaceri. E doar zona turistică, unde se află cele mai multe dintre hotelurile ieftine. Ultima oprire. Se numește Colaba.

Cei doi tineri își scoaseră pașapoartele și cecurile de călătorie din buzunarele din spate ale pantalonilor și le îndesară în față. Cel scund își scoase chiar și ceasul, care luă calea banilor, a pașaportului și a celorlalte lucruri de valoare pe care le pusese în buzunarul marsupial al chiloșilor. Îmi surprinse privirea și zâmbi.

— Hei, rânji el, niciodată nu poți fi suficient de prevăzător!

M-am ridicat în picioare și mi-am făcut loc spre ieșire. Am fost primul care a coborât când s-a oprit autobuzul, însă nu am mai putut înainta din cauza mulțimii de oameni de pe stradă. Toți erau vânzători care își strigau marfa – agenți ai diferitelor lanțuri hoteliere, traficanți de droguri și alți afaceriști ai orașului. Strigau la noi într-o engleză stricată, oferindu-ne camere ieftine de hotel și alte chilipiruri. Primul dintre ei, care stătea chiar în ușă, era un bărbat micuț cu un cap mare, aproape perfect rotund. Era îmbrăcat într-o cămașă din blugi și pantaloni albaștri din bumbac. A strigat la tovarășii lui să facă liniște, apoi s-a întors spre mine cu cel mai radios și mai larg zâmbet pe care îl văzusem vreodată.

— Bună dimineața, mari domni! ne întâmpină el. Bine ați venit la Bombay! Vrei hoteluri ieftin și excelent, nu-i așa?

S-a uitat fix în ochii mei, iar zâmbetul enorm nu s-a clintit. Era ceva în surâsul lui – un fel de exuberanță nebunatică, mai cinstită și mai încântată decât fericirea pură – care m-a pătruns până la suflet. Era efectul celui de-al doilea contact vizual dintre noi. A fost îndeajuns de lung încât să îmi dau seama că voi avea încredere în el, în acel omuleț cu zâmbet larg. Nu știam atunci, dar avea să fie una dintre cele mai bune hotărâri din viața mea.

Câțiva pasageri care coborâseră din autobuz au început să pocnească vânzătorii. Cei doi tineri canadieni și-au croit drum prin mulțime fără a fi deranjați, zâmbind larg atât comercianților, cât și turiștilor agitați.